

Політологія

УДК 321.7:321.8+321.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15433845>

Популізм як загроза демократії

Кравченко Володимир Юрійович

кандидат політичних наук, доцент,
старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет (Україна, Дніпро),

e-mail: politologdma@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0009-0000-8393-2097>

Добридень Оксана Володимирівна

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет (Україна, Дніпро),

e-mail: o.v.dobryj@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3993-9608>

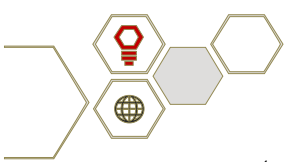
Колдунов Ярослав Вікторович

кандидат філософських наук, доцент
викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет (Україна, Дніпро),

e-mail: ykoldunov101@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0009-0003-6637-8807>

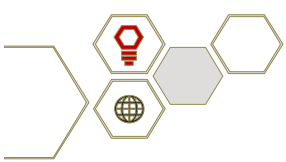
Прийнято: 05.05.2025 | Опубліковано: 15.05.2025

Анотація. Статтю присвячено дослідженню механізмів за допомогою яких популізм загрожує стабільності функціонування інститутів представницької демократії і впливає на зниження рівня легітимності та суспільної довіри до традиційної політичної еліти. Доведено, що популізм сприяє зростанню політичної поляризації і соціальних розколів, обмежує можливості для досягнення компромісу, послаблює стійкість та ефективність демократичних інститутів. Встановлено, що популістські рухи демонструють зневажливе ставлення до важливих цінностей ліберальної демократії (свободи слова та преси, поділу влади, конкурентних та чесних виборів, незалежної судової влади, верховенства права і плюралізму). Проаналізовано основні теоретичні підходи до вивчення популізму, як особливої політичної ідеології, форми світогляду, практики і стратегії політичної комунікації, яка забезпечує мобілізацію додаткових прихильників. Виявлено, що ключовими елементами такої популістської стратегії є харизматичне лідерство, активна політична мобілізація, спрощення дійсності та протиставлення еліти і народу.

Метою дослідження є вивчення основних зв'язків між популізмом і посиленням процесів поступового демократичного регресу, а також ідентифікація соціально-економічних і політичних факторів, які сприяють зростанню підтримки сучасних популістських рухів. Запропоновано визначення популізму як соціально-політичного та ідеологічного руху, представники якого апелюють до ідеї необмеженої волі простих громадян, яка протиставляється процедурними обмеженнями, інтересами корумпованої та неефективної політичної еліти. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що характерними рисами сучасного популізму є антиелітарність, пріоритет прямих форм політичної участі громадян, антиглобалізм, націоналізм, шовінізм, вороже ставлення до мігрантів, перекладання провини на політичних опонентів, критика політичного плюралізму і формальних демократичних процедур.

Ключові слова: популізм, демократія, демократичний регрес, ліберальна демократія, народ, політична еліта, влада, політична поляризація, ідеологія.

Populism as a Threat to Democracy

Kravchenko Volodymyr

PhD in Political Science, Assoc. Prof.,
Department of Language Training and Humanities,
Dnipro State Medical University, (Dnipro, Ukraine),
e-mail: politologdma@gmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0009-0000-8393-2097>

Dobryden Oxana

PhD in social philosophy, Assoc. Prof.,
Department of Language Training and Humanities,
Dnipro State Medical University, (Dnipro, Ukraine),
e-mail: o.v.dobryj@gmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3993-9608>

Koldunov Jaroslav

PhD in social philosophy, Assoc. Prof.,
Department of Language Training and Humanities,
Dnipro State Medical University, (Dnipro, Ukraine),
e-mail: ykoldunov101@gmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0009-0003-6637-8807>

Abstract. *The article is devoted to the study of the mechanisms through which populism threatens the stability of representative democratic institutions and undermines the legitimacy and public trust in the traditional political elite. It has been proven that populism contributes to the growth of political polarization and social divisions, limits opportunities for compromise, and weakens the resilience and effectiveness of democratic institutions. It has been established that populist movements demonstrate a dismissive attitude toward the important values of liberal*

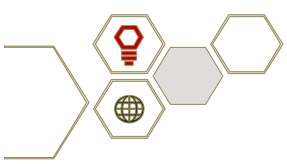

democracy, including freedom of speech and the press, the separation of powers, fair elections, judicial independence, the rule of law, and political pluralism. The author analyzes the main theoretical approaches to the study of populism as a distinct political ideology, a form of worldview, a practice and strategy of political communication that mobilizes supporters. It has been found that the key elements of such a populist strategy include charismatic leadership, political mobilization, simplification of reality, and the opposition between the elite and the people.

The purpose of the study is to examine the main links between populism and the intensification of gradual democratic backsliding, as well as to identify the socio-economic and political factors that contribute to the growing support for modern populist movements. The author proposes a definition of populism as a socio-political and ideological movement whose representatives appeal to the idea of the unlimited will of ordinary citizens, which should prevail over procedural restrictions and interests of a corrupt and inefficient political elite. As a result, it is established that the characteristic features of modern populism include anti-elitism, the prioritization of direct forms of citizen political participation, anti-globalism, nationalism, chauvinism, hostility toward migrants, shifting blame to political opponents, criticism of political pluralism and formal democratic procedures.

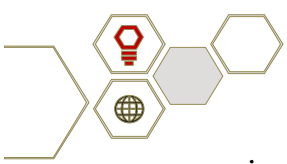
Keywords: *populism, democracy, democratic backsliding, liberal democracy, people, political elite, power, political polarization, ideology.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років ми спостерігаємо зниження рівня суспільної підтримки і довіри до інститутів, принципів та норм демократії, що створює серйозні виклики для подальшого захисту прав людини, громадянських свобод, верховенства права, політичного плюралізму, а також функціонування системи стримувань і противаг. Поступовий демократичний регрес, зумовлений поширенням популістських ідей, суттєво трансформував політичні системи Польщі, Угорщини, Словаччини, Туреччини, Індії, Бразилії, США. Все частіше популістські рухи намагаються дискредитувати, зруйнувати, послабити або трансформувати демократичні інститути і спровокувати кризу

демократії. Це пов'язано з тим, що демократичні обмеження і система політичної конкуренції ускладнюють можливості для політичного домінування, зловживання владою і державними ресурсами. Саме тому, популісти ставлять під сумнів ефективність традиційних демократичних моделей та процедур ухвалення політичних рішень. Вони вважають, що класичні форми представницької демократії не здатні забезпечити реалізацію волі та інтересів народу, а тому, існує необхідність ширшого використання форм прямої демократії (референдуми, мітинги, демонстрації). Практиці демократичних процедур, правил та інститутів популісти протиставляють легітимність необмеженого народного суверенітету. Вони стверджують, що народ є єдиним справжнім носієм національних інтересів, які корумповані еліти намагаються обмежити через інституційні механізми та політичні бар'єри. В той час як ліберальна демократія прагне віднайти баланс між інтересами більшості та захистом конституційних прав меншості, популізм виступає з різкою критикою законодавчих та інституційних норм, які обмежують політичну волю більшості.

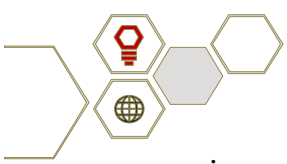
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стрімке зростання кількості наукових досліджень, які вивчають вплив популізму на функціонування демократичних інститутів, свідчить про складність і багатогранність цього явища. Все більше вчених аналізують зв'язок між глибокими соціально-політичними чи економічними кризами і зростанням підтримки популістських ідей у суспільстві [1, 2, 3]. Зокрема, Ш. Берман досліджує основні теоретичні підходи до вивчення економічних (глобалізація, нерівність), соціокультурних (нелегальна міграція, занепад традиційних цінностей) та політичних (зниження ефективності демократичних інститутів) причин зростання підтримки популізму серед громадян. Вона робить висновок, що зростання популярності правого популізму в США та Європі є однією з найбільших загроз для стійкості сучасної ліберальної демократії [4]. Поряд із цим, А. Берг і А. Керне аналізують зв'язок між економічною глобалізацією та зростанням рівня політичної поляризації, популізму і націоналізму [5]. Роль економічної нерівності, бідності та несправедливості як факторів, які обумовлюють збільшення підтримки

популістських рухів детально вивчає у своїх працях Джеремі Веббер [6]. О. Шмідтке досліджує вплив правого популізму на послаблення довіри громадян до норм, інститутів та процедур, які забезпечують функціонування ліберальної демократії в Європі [7]. М. Вачудова зазначає, що «посилення підтримки популістських рухів призвело до занепаду традиційних політичних партій, збільшило рівень політичної поляризації і негативно вплинуло на якість демократії» [8, р. 472]. Б. Бугаріч зосереджує свою увагу на відмінностях між демократичним (економічним) популізмом, орієнтованим на боротьбу проти корупції і соціально-економічної несправедливості та авторитарним (політичним) популізмом, представники якого намагаються маніпулювати думкою виборців з метою узурпації влади [9, р. 395].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значне зростання уваги вчених до механізмів послаблення демократії під впливом популізму існує необхідність подальшого вивчення причин, характерних рис, динаміки і наслідків цього процесу. Більшість попередніх досліджень зосереджували свою увагу на описі типів популізму, а також аналізі його економічних, політичних, ідеологічних та соціокультурних причини. У межах цього дослідження запропоновано комплексний і системний підхід до вивчення механізмів та характерних рис демократичного регресу під впливом популістської риторики. Виявлено, що популізм загрожує ефективному функціонуванню інститутів та принципів представницької демократії, шляхом посилення виконавчої влади, руйнування довіри до політичної системи, обмеження виборчої конкуренції, політичного плюралізму і незалежності судової влади. Окремо проаналізовано найважливіші риси та ознаки сучасного популізму, а також уточнено основні соціально-політичні фактори, які посилюють суспільну підтримку популістських ідей.

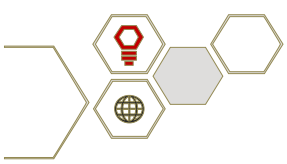
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є вивчення механізмів та закономірностей впливу популізму на процес демократичного регресу, а також виявлення ключових соціально-економічних і

політичних факторів, які сприяють зростанню підтримки сучасних популістських рухів.

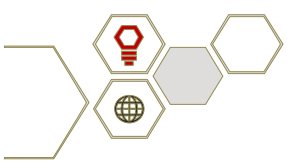
Виклад основного матеріалу дослідження. Збільшення глобальної підтримки популістських політичних сил і авторитарних рухів стало серйозною загрозою для стійкості сучасних демократичних інститутів та системи ліберального плюралізму. Поширення популістських ідей призвело до глибокої політичної поляризації, соціального розколу і поділу суспільства на патріотів та зрадників, лояльних та нелояльних, друзів та ворогів, представників народу і політичної еліти. Як зазначив Б. Росс, така ідеологічна парадигма спирається на поділ суспільства на хороших або правильних людей і неправильну еліту [2, р. 297]. Це пояснюється тим, що політичні лідери використовують популізм, коли хочуть переконати суспільство, що лише вони є представниками народу, які здатні захистити інтереси простих громадян. Іншими словами, такі політики використовують популізм як інструмент отримання доступу до політичної влади і державних посад. За таких умов, визначальною рисою сучасного популізму стає прагнення мобілізувати нових прихильників серед громадян, які відчувають розчарування і невдоволення діями традиційної політичної еліти. На думку Н. Урбінаті, це дає підстави стверджувати, що «популізм є формою недемократичних колективних дій, які спрямовані на захоплення влади» від імені певної соціальної групи або народу в цілому [10, р. 112].

Все ще тривають наукові дискусії з приводу об'єктивності підходів до визначення сутності та характерних рис популізму як соціально-політичного явища. Зазвичай популізм асоціюють з діяльністю політичних сил та рухів, які «стверджують, що вони виражають справжню волю і вимоги простих громадян по відношенню до корумпованої та недемократичної політичної еліти» [11, р. 4]. Деякі вчені говорять про популізм як про особливий тип політичної ідеології, що складається з комплексу принципів і норм, які визначають розуміння світу і дозволяють об'єднати громадян навколо спільних цінностей [1, р. 698]. Важливо наголосити, що у межах такого підходу, популізм розглядається як набір політичних ідей, які визначають характер антагоністичних відносин між

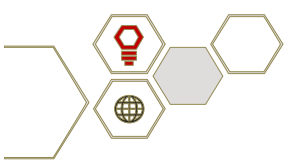
народом та елітою, яка проголошується корумпованою, злочинною та ворожою. Варто також звернути увагу на інше класичне визначення популізму як політичної ідеології прибічники якої вважають, що «політичні рішення повинні відображати загальну волю доброчесного народу у його боротьбі проти корумпованої та корисливої політичної еліти» [12, р. 14]. Така здатність популістських рухів адаптуватися до різних ідеологічних контекстів дозволила Б. Бугарічу стверджувати, що популізм «схожий на хамелеона, який постійно пристосовується до кольорів середовища» і відображає поділ суспільства на корумповану еліту та знедолених простих громадян, інтереси та волю яких така еліта ігнорує [9, р. 392]. Дотримуючись схожої дослідницької стратегії А. Берг і А. Керне виділяють такі найважливіші характеристики сучасного популізму: апеляція до простих громадян, антиелітизм та ідея про те, що політика має бути вираженням загальної волі народу [5, р. 53].

Окремої уваги заслуговують підходи, які характеризують популізм як інструмент або засіб політичної мобілізації прихильників. Наприклад, К. Вейланд описує популізм як «політичну стратегію, за допомогою якої харизматичний лідер намагається здобути підтримку значної кількості послідовників в процесі боротьби за владу» [13, р. 391]. Така стратегія передбачає формування у виборців переконань про те, що існують прості рішення для складних соціально-економічних проблем. Додатковим аргументом на користь цього є застосування популізму як особливої форми риторики в процесі політичної комунікації. Це пояснюється тим, що політичні лідери використовують риторичні прийоми проти політичних опонентів, державних інститутів та нелояльних ЗМІ, з метою руйнування авторитету правлячої еліти та збільшення підтримки своїх ідей серед виборців. Зазвичай, вони застосовують особливі мовні конструкції, які «ставлять під сумнів легітимність діючих політичних інститутів і переконують, що вони виражають волю народу» [1, р. 702]. Л. Даймонд вважає, що таким чином класичний політик-популіст апелює до емоцій виборців з метою мобілізації прихильників, посилення політичної поляризації, маргіналізації опонентів і пошуку ворогів [14, р. 33]. У цьому

контексті, важливим інструментом політичного впливу стають соціальні медіа, адже вони дозволяють політичним лідерам формувати альтернативний інформаційний простір та залучати виборців без використання традиційних ЗМІ. Узагальнюючи існуючі уявлення про сутність та характерні риси популізму, можна стверджувати, що він є соціально-політичним та ідеологічним рухом, представники якого вважають, що воля простих громадян має переважати над інтересами корумпованої політичної еліти.

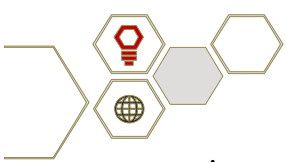
Серед науковців продовжуються дискусії з приводу вивчення механізмів за допомогою яких популізм здатний загрожувати функціонуванню інститутів та процедур представницької демократії (конкурентним багатопартійним виборам і плюралізму, захисту конституційних прав і свобод громадян, незалежності судової влади). Важливо наголосити, що популізм загрожує ефективному функціонуванню демократії через посилення авторитарних практик, руйнування демократичних процедур, зміну механізмів розподілу повноважень на користь виконавчої гілки влади, обмеження політичної конкуренції та свободи преси. Популісти намагаються переконати громадян в існуванні альтернативних форм політичної участі та прийнятті рішень, які можливо реалізувати лише шляхом обмеження або руйнування існуючих конституційних норм та обмежень. Як встановив Д. Вайнсток, популістські сили прагнуть трансформувати систему представницької демократії і конкурентних виборів, шляхом законодавчих змін, які ускладнюють можливість для опозиції брати участь у виборах, обмежують незалежність судової системи, виборчих інституцій та засобів масової інформації [15, р. 881]. Додатковими аргументами на користь цього є припущення Б. Росса про те, що популізм найчастіше спрямований на досягнення наступних цілей: а) мобілізувати прихильників, щоб забезпечити максимальну підтримку свого лідера; б) поглибити політичні розбіжності та недовіру між «нами» і «ними» шляхом деморалізації опонентів; в) побудувати ієрархічну систему послідовників, які доводять свою лояльність і вірність харизматичному лідеру; г) ліквідувати будь-які інституційні норми, які обмежують владу популістського лідера [2, р. 299]. З огляду на це, можна стверджувати, що головною загрозою

для сучасної ліберальної демократії є не диктатори, які силою захоплюють владу, а популісти, які здобувають владу і повноваження за результатами виборів.

Це призводить до того, що популісти намагаються порушувати формальні демократичні процедури та норми, якщо вони стоять на заваді практичній реалізації волі і бажанням народу, який вони представляють. Наступним кроком є прагнення таких політиків збільшити свої повноваження, зруйнувати систему верховенства права і зосередити у своїх руках майже необмежену персоналізовану владу. Результатом таких процесів стає «посилення авторитаризму, корупція, клієнтелізм, систематичні утиски громадянського суспільства», засобів масової інформації та руйнування виборчої конкуренції [9, р. 393]. На думку К. Вейланда імовірність поступової демократичної ерозії під тиском популістських ідей залежить від двох головних факторів: 1) інституційної слабкості, яка призводить до порушення формальних правил шляхом швидких конституційних змін; 2) масової підтримки обраних політиків-популістів, яким вдалося швидко подолати глибокі кризи, проголосити себе героїчними рятівниками держави і легітимізувати авторитарні практики [13, р. 390]. Лише за умови одночасного поєднання цих факторів існує реальна загроза демократичного регресу.

Ще одним важливим чинником демократичного регресу є прагнення популістів звинуватити своїх політичних опонентів у зраді економічних інтересів простих громадян, зловживанні державними ресурсами в особистих цілях, корупції, розмиванні національного суверенітету та політичної ідентичності. Вирішити ці проблеми вони пропонують шляхом збільшення можливостей для народу впливати на ухвалення політичних рішень без дотримання процедурних принципів і правил ліберальної демократії. Це перетворює популізм на форму антагоністичних стосунків між корумпованими елітами і добросовісними громадянами, яких позбавили можливості впливати на ухвалення політичних рішень. Апелюючи до емоцій страху, розчарування, образи, гніву та відчаю, популісти мобілізують прихильників для боротьби проти такої несправедливості. Серед інших важливих екзистенційних загроз для

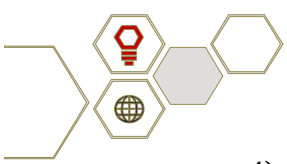

національної ідентичності, народного суверенітету і фундаментальних прав громадян популісти називають нелегальну міграцію та недостатній контроль над державними кордонами. Їхня політична стратегія передбачає перекладання провини за економічні проблеми, соціальний занепад, безробіття і політичну нестабільність на іноземців, біженців чи мігрантів які претендують на ресурси, добробут і привілеї місцевої спільноти [7, р. 920].

Варто погодитися з твердженням, що найбільшою загрозою для сучасної демократії є прагнення популістів «представити народ єдиним джерелом легітимної влади, яка не може бути обмежена представницькими органами влади, судовою системою, системою стримувань та противаг» [2, р. 297]. Популістські лідери маніпулюють думкою громадян, коли стверджують, що демократичні інститути і норми існують лише для того, щоб збільшувати владу і повноваження меншості, яку представляє корумпована еліта, політичний та інтелектуальний істеблішмент. Результатом такого антагонізму і розпалювання політичної ворожнечі між суспільством і елітою стає посилення соціально-політичної поляризації, яка підриває довіру і толерантність громадян до інститутів та цінностей представницької демократії. Популісти використовують ці розбіжності з метою руйнування демократичних процедур і отримання переваги в процесі боротьби за владу і державні посади.

У підсумку, серед комплексу найважливіших рис та ознак сучасного популізму, які визначають його вплив на послаблення демократичних інститутів можна виділити наступні:

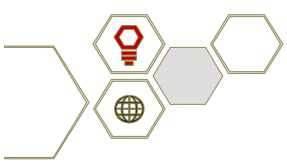
- 1) прагнення популістів переконати суспільство, що лише вони здатні представляти, захищати і реалізувати волю більшості або народу в цілому;
- 2) послідовна критика політичних еліт, яких популісти вважають антинародними, корумпованими, неспроможними побудувати суспільство на принципах демократичного егалітаризму і забезпечити реалізацію волі народу;
- 3) поглиблення соціально-політичних розколів, руйнування можливостей для консенсусу чи компромісу, антагонізм, антиплюралізм і прагнення обмежити політичну конкуренцію;

4) збільшення розчарування і недовіри у громадян до демократичних процедур та інститутів, прагнення зруйнувати або спростити існуючі механізми ухвалення політичних рішень, які сприймаються як зайві або ворожі по відношенню до справжніх інтересів народу.

Причинами такого стрімкого зростання підтримки популістських рухів вчені називають економічне невдоволення (як наслідок глобалізації, технологічних змін і зростання нерівності), трансформацію принципів та інститутів демократії (нездатність політичних інститутів ефективно реагувати на потреби та запити громадян), соціокультурне розчарування (через зростання нелегальної міграції, зменшення ролі традиційних цінностей і розмивання національної ідентичності). Прибічники економічного підходу вважають, що зростання бідності і соціальної нерівності призвело до «посилення політичних розбіжностей в суспільстві між елітами і народом, багатими і бідними, сільськими і міськими районами, людьми з вищим та нижчим рівнем освіти» [4, р. 74]. Відчуттям такого розчарування і обурення у частини суспільства скористалися популісти, які обіцяють повернути владу простим громадянам і захистити національні інтереси держави.

Іншою важливою рисою сучасного популізму є прагнення політичних лідерів протиставити безпеку суверенної національної держави зовнішнім загрозам, економічній невизначеності та ризику від процесу неконтрольованої глобалізації. Зростання нерівності доходів внаслідок глобалізації та неоліберальних реформ, на думку М. Вачудової, сформувало у виборців відчуття розчарування, відчуження і втрату здатності впливати на ухвалення політичних рішень [8, р. 476]. Уявлення про те, що економічна і політична глобалізація може породжувати популізм пов'язане з тим, що вона збільшує нестабільність для національних економік, призводить до деіндустріалізації, зменшення суверенітету і соціальних видатків, міграції, соціально-економічної нерівності та фінансових криз. Як припускають А. Берг і А. Керне, результатом цього стає зростання популярності популістів, які пропонують ідеї протекціонізму, ізоляціонізму та націоналізму у відповідь на глобалізацію [5, р. 54]. Можна

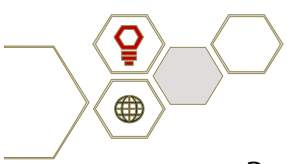
припустити, що глибокі політичні кризи або соціальні потрясіння можуть посилювати недовіру громадян до органів державної влади, поглиблювати поляризацію і сприяти зростанню популярності політиків-популістів, які здатні мобілізувати виборців для участі у голосуванні, мітингах, чи протестах і обіцяють зробити волю народу своїм пріоритетом. Такі політики проголошують, що лише вони здатні протистояти міжнародним корумпованим елітам, захистити національні інтереси держави і забезпечити процвітання громадян.

Висновки. Сучасний популізм є складним соціально-політичним явищем, яке загрожує функціонуванню демократичних норм, принципів та інститутів, а також сприяє формуванню авторитарних моделей державного управління, які суперечать принципам ліберальної демократії. Важливою рисою популізму є зневажливе ставлення до бюрократії, політичного плюралізму, конституційних обмежень і традиційної політичної еліти, яку зображують корумпованою, неефективною та нездатною захистити інтереси простих громадян.

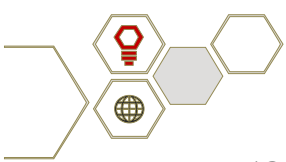
У підсумку, нам вдалося встановити, що головними факторами посилення підтримки популістських рухів можна вважати зростання політичного і соціокультурного розчарування спричиненого такими явищами, як бідність, безробіття, нелегальна міграція, неефективність демократичних інститутів і соціально-економічна нерівність внаслідок процесів глобалізації, приватизації та лібералізації, які призвели до зменшення політичної довіри і посилення націоналістичних настроїв через небажання втратити національну ідентичність. Загалом, результати дослідження свідчать про те, що найважливішими рисами сучасного популізму є: антиелітарність, пріоритет волі народу і прямих політичної участі громадян, антиглобалізм, націоналізм, шовінізм, ворожість по відношенню до мігрантів, критика плюралізму і формальних демократичних процедур.

Список використаних джерел

1. Norris P. Measuring populism worldwide. *Party Politics*. 2020. Vol. 26 (6). P. 697-717. DOI: <https://doi.org/10.1177/1354068820927686>

2. Ross B. Polarization, Populism, and the Crisis of American Democracy. *Annual Review of Law and Social Science*. 2024. Vol. 20. P. 293-308. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-lawsocsci-041922-035113>
3. Kravchenko V., Livenko A. Вибірчий процес і політичне насилля: причини та характерні риси. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2024. 16 (1), С. 104-109. DOI: <https://doi.org/10.15421/352424>
4. Berman S. The Causes of Populism in the West. *The Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. P. 71-88. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041719-102503>
5. Bergh, A., Kärnä, A. Globalization and populism in Europe. *Public Choice*. 2021. Vol. 189. P. 51-70. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11127-020-00857-8>
6. Webber J. Understanding Populism. *Social & Legal Studies*. 2023. Vol. 32 (6). P. 849-876. DOI: <https://doi.org/10.1177/09646639231156144>
7. Schmidtke O. The 'Will of the People': The Populist Challenge to Democracy in the Name of Popular Sovereignty. *Social & Legal Studies*. 2023. Vol. 32 (6). P. 911-929. DOI: <https://doi.org/10.1177/09646639231153124>
8. Vachudova M. Populism, Democracy, and Party System Change in Europe. *Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. P. 471-498. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041719-102711>
9. Bugaric B. The two faces of populism: Between authoritarian and democratic populism. *German Law Journal*. 2019. Vol. 20 (3). P. 390-400. DOI: [10.1017/glj.2019.20](https://doi.org/10.1017/glj.2019.20)
10. Urbinati N. Political Theory of Populism. *Annual Review of Political Science*. 2019. Vol. 22. P. 111-127. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-050317-070753>
11. Stavrakakis, Y., Katsambekis, G., Kioupkiolis, A. et al. Populism, anti-populism and crisis. *Contemporary Political Theory*. 2018. Vol. 17 (1). P. 4-27 DOI: <https://doi.org/10.1057/s41296-017-0142-y>

12. Schroeder R. The Dangerous Myth of Populism as a Thin Ideology. *Populism*. 2020. Vol. 3 (1). P. 13-28. DOI: <https://doi.org/10.1163/25888072-02021042>
13. Weyland K. Populism's Threat to Democracy: Comparative Lessons for the United States. *Perspectives on Politics*. 2020. Vol. 18 (2). P. 389-406. DOI: [10.1017/S1537592719003955](https://doi.org/10.1017/S1537592719003955)
14. Diamond L. Democratic regression in comparative perspective: scope, methods, and causes. *Democratization*. 2020. Vol. 28 (1). P. 22-42. DOI: <https://doi.org/10.1080/13510347.2020.1807517>
15. Weinstock D. M. Confronting Populism. *Social & Legal Studies*. 2022. Vol. 32 (6). P. 877-892. DOI: <https://doi.org/10.1177/09646639221143509>